

Remissyttrande Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige (SOU 2018:78)

Svenska institutet (SI) har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerat ärende (U2018/04199/UH), slutbetänkande av Utredningen om ökad internationalisering av universitet och högskolor.

Inledning och bakgrund

Sverige är ett litet land, beroende av internationella samarbeten och kontakter för samhällets utveckling och välfärd. Möjligheterna att kunna attrahera människor med erfarenhet och kompetens från länder utomlands bidrar till internationaliseringsmöjligheter för svenska företag och främjar vårt lands attraktionskraft internationellt. Detta blir allt viktigare i en värld som präglas av ökande global konkurrens.

SI:s uppdrag och långsiktiga mål är att öka omvärldens intresse och förtroende för Sverige, öka samverkan i Sveriges och EU:s närområde samt främja en demokratisk, rättvis och hållbar global utveckling. SI:s verksamhetsidé är att myndigheten bidrar till kunskap om och förtroende för Sverige i världen genom att vara expertorganisation för offentlig diplomati.

SI är en internationellt känd stipendiegivande organisation. På regeringens uppdrag utlyser och förmedlar SI flera olika program för främst utresande stipendiater, marknadsför Sverige som studiedestination samt ger stöd till utländska universitet som erbjuder undervisning i svenska och om Sverige. Relationsförvaltning genom bl.a. alumnnätverk är också en del i vårt arbete för att ge Sverige ett brett internationellt nätverk. SI har under 2018 upprättat en digital plattform för information till utländska arbetstagare och företag, WorkinginSweden.se, i enlighet med ett uppdrag från regeringen. Vi erbjuder även information om studier i Sverige genom Studyinsweden.se samt en nybörjarkurs i svenska, learningswedish.se.

SI vill inledningsvis betona värdet av att en utredning om ökad internationalisering av svenska lärosäten, inklusive ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige, kommit till stånd. Utredningen har gjort ett förtjänstfullt och gediget arbete. SI uppskattar särskilt att utredningen beaktat att området internationalisering har en bredd och att det är en fråga som spänner över flera politikområden, inklusive handelspolitiken och utvecklingssamarbetet. SI har deltagit i

utredningens referensgrupp.

SI har nedan valt att kommentera utredningens förslag i de delar som har störst relevans för myndighetens uppdrag.

SI:s yttrande över förslag och rekommendationer i betänkandet som särskilt berör myndigheten

Kap 3 Kännedomen om Sverige som kunskapsnation och kunskap om omvärlden

3.6.1. Samverkande myndigheter får ett uttalat uppdrag att bedriva internationell omvärldsanalys

SI instämmer i utredningens övergripande förslag att Universitets- och högskolerådet, Universitetskanslersämbetet, Svenska institutet, Vinnova och Vetenskapsrådet får i uppdrag att stödja internationaliseringen av svensk forskning, högre utbildning och forskningsnära innovation genom en kontinuerlig, internationellt orienterad omvärldsbevakning och omvärldsanalys. Att arbeta för ökad kännedom om och ett ökat förtroende för Sverige är redan en av SI:s huvuduppgifter, liksom att följa och analysera bilden av Sverige i utlandet. SI har en löpande dialog med lärosätena kring behoven av analysarbete för att förstå studentintressen och studentströmmar från specifika länder.

En ökad samordning mellan aktörerna och förstärkta resurser för omvärldsanalys skulle också bidra till ett mer effektivt marknadsföringsarbete. På sikt är en utökad omvärldsanalys en avgörande framgångsfaktor för Sveriges förmåga att kommunicera nationens styrkor och relevans, och att bygga relationer till rätt målgrupper och samarbetsparter.

3.6.2 En ökad närvaro i utlandet för svensk högre utbildning och forskning

SI instämmer i utredningens förslag om en utökad utlandsorganisation och i utredningens konstaterande att dialogen mellan utlandskontoren och universitet och högskolor behöver stärkas och institutionaliseras. Fler utsända medarbetare på utlandskontoren bör rekryteras från lärosäten så att relevansen av verksamheten för svenska universitet och högskolor ökar.

SI instämmer inte i förslaget om ett pilotprojekt för att skapa två utlandskontor. Det riskerar att skapa parallella strukturer, gränsdragningsproblem och dubbelarbete. SI förordar att lärosätenas intressen tillgodoses inom ramen för en utbyggnad av den befintliga verksamheten.

SI instämmer delvis i utredningens förslag om en utbyggd utlandsorganisation med minst tio kontor, med en bemanning om minst två utsända och två lokalanställda per kontor samt adekvat Sverigebaserat stöd. Av resursskäl bör en utbyggnad av den befintliga utlandsorganisationen prioriteras framför utredningens förslag om pilotprojekt. SI förordar att regeringen överväger en tydligare rollfördelning mellan de utsända medarbetarna/råden, förslagsvis genom att ett råd fokuserar på innovation, ett på forskningssamarbete och ett på samarbete inom högre utbildning och studentrekrytering.

SI instämmer inte i utredningens förslag att Plattformen för internationalisering på sikt ska vara det svenska navet för utlandskontoren. SI förordar att frågan om huvudmannskapet för innovations- och forskningskontoren övervägs efter en utvärdering, vilket utredningen också föreslår under 3.6.2. SI förordar att en referensgrupp utses för samtliga utlandskontor.

SI instämmer i utredningens förslag att styrgruppen för plattformen för internationalisering ska ges i uppdrag att identifiera länder som anses vara särskilt viktiga för Sveriges högre utbildning och forskning och att styrgruppen bör identifiera de åtgärder som krävs för en framgångsrik kraftsamling i det utpekade landet.

3.6.3 Svenska institutet informerar om Sverige som kunskapsnation

SI instämmer i utredningens förslag att SI ska få i uppdrag att informera om Sverige som kunskapsnation i utlandet i samverkan med universitet och högskolor, forskningsfinansiärer och andra statliga myndigheter. SI instämmer även i att arbetet med att främja kännedomen om Sverige som kunskapsnation bör bli än mer centralt i utrikesförvaltningens verksamhet och att det är rimligt att kostnaderna för främjandet av Sverige som kunskapsnation delas av flera utgiftsområden. Inte minst kan det motiveras att frågorna får större vikt inom utgiftsområde 5 (Internationell samverkan). Utredningen menar att kommunikation av Sverige som kunskapsnation i första hand berör utgiftsområde 5, utgiftsområde 16 (Utbildning och universitetsforskning) och utgiftsområde 24 (Näringsliv).

SI har genom sitt uppdrag och långa erfarenhet av samverkan och kommunikation inom högre utbildning, forskning, innovation och näringsliv en unik position och möjlighet att bidra till en samlad kommunikation om Sverige som kunskapsnation. I Sverige finns en nära samverkan mellan utbildning, forskning, innovatörer och näringsliv, en unik kontext som behöver beskrivas på ett sammanhållet sätt för att våra styrkor och vår särart ska framträda och kunna förstås.

Utredningen påpekar att kännedomen om svensk forskning i utlandet är låg. Det är ytterligare en anledning till att Sveriges varumärke som kunskapsnation behöver stärkas och att bilden av Sverige som ett attraktivt land för doktorander och forskare behöver lyftas. Sverige ligger långt framme internationellt inom flera forskningsområden, något som även blir tydligt i de strategiska samverkansprogram som regeringen utpekat. SI har tagit fram kommunikationsstöd och verktyglådor för dessa på plattformen *sharingsweden.se* som är öppen för alla att använda.

SI har även i uppdrag att förvalta och utveckla de digitala plattformarna *Workinginsweden.se* och *Studyinsweden.se*, och har ambitionen att på dessa även rikta sig till målgruppen internationella doktorander och forskare för att attrahera dem till Sverige, ett främjandeuppdrag som ingen har idag. Därutöver behöver också svensk forsknings kvalitet lyftas och synliggöras, och det görs bäst i en utvecklad webbplats med inriktning på Sverige som kunskapsnation. Alltså behövs utökade resurser för att på olika sätt synliggöra och berätta om Sverige som kunskapsnation.

Behovet av att samla olika aktörer kring ett gemensamt budskap om Sverige som kunskapsnation har identifierats av SI och andra myndigheter. SI har också initierat ett arbete för att kartlägga Sverige som kunskapsnation i vilket ingår att föra dialog med intressenter i Sverige. Syftet är att formulera budskap som kan kommuniceras i SI:s Sverigefrämjande uppdrag, men också av

utlandsmyndigheter och andra aktörer.

Bristande kännedom om Sverige är ett betydande problem för attraktionskraften hos svenska lärosäten. Ju längre bort från Sverige vi rör oss, desto lägre är kännedomen och därmed intresset för Sverige – och särskilt bland yngre målgrupper. Slutsatsen är att internationaliseringen av svensk högre utbildning som en första utgångspunkt behöver verka för en ökad kännedom om Sverige.

Utredningen menar att disputerade forskare och lärare som inom ramen för ett mer strukturerat arbete vill bidra till att sprida kännedom om Sverige som kunskapsnation bör få möjlighet att ansöka och verka som svenska utbildnings- och forskningsambassadörer vid sina respektive lärosäten i utlandet. SI instämmer i utredningens förslag att skapa ett program för svenska forsknings- och högre utbildningsambassadörer. Ett sådant program skulle dock kosta betydligt mer än 1 miljon kronor att driva.

3.6.4. Svenska institutets uppdrag att öka kännedomen om Sverige som studiedestination utökas

SI instämmer i utredningens förslag att Svenska institutets uppdrag att främja och marknadsföra Sverige som studiedestination förstärks och att myndigheten bör tillföras 10 miljoner kronor för uppgiften. Utredningen menar att ansträngningarna för att locka studenter till Sverige behöver öka, inte minst för att universitet och högskolor ska lyckas med en bred rekrytering av studenter till sina utbildningsmiljöer. SI anser att det finns behov av att ta fram gemensamma samordnade satsningar då Sverige är ett litet land. I de olika samverkande arbetsgrupper som föreslås skulle olika strategier kunna tas fram, t.ex. med fokus på Sveriges kompetensbehov.

SI har, under de senaste åren, utbildat lokalanställda vid drygt 20 utlandsmyndigheter i marknadsföring och den budskapsplattform som används för Sverige som studiedestination, liksom 15 internationella digitala studentambassadörer som bloggar och vloggar om sina erfarenheter av Sverige. Allt detta får beskrivas som mycket framgångsrikt. Det ser vi på statistik över webbesök, leads, mässdeltagande osv. och i att antalet sökande till Sverige ökar med ca 10% varje år. Vi är på god väg att öka kännedomen om Sverige som en attraktiv studienation, men behöver stärka forsknings-, karriär- och arbetsmöjligheterna som ett led i ”kundresan”.

Arbetet med ökad kännedom och attraktion för Sverige ska förstås inte begränsas till individer. Lika viktigt är det att bedriva ett kännedomsarbete visavi myndigheter, ministerier och offentliga och privata aktörer i andra länder. Här kan lärosätenas kontakter och samarbeten inom t.ex. forskning inkluderas och användas också i ett strategiskt syfte.

SI instämmer i utredningens bedömning att det bör vara lärosätenas sak att gemensamt utforma principer för hur stor andel av inkomsterna från studieavgifterna som bör användas för rekryteringsinsatser på nationell nivå. Utredningen menar att de lärosäten som nått en stor volym i studieavgiftsinkomster har ett nationellt ansvar att bidra även till marknadsföringen av Sverige som studiedestination och att effekterna av denna marknadsföring också bör komma lärosäten till del som inte nått stora volymer av studieavgiftsskyldiga studenter. SI instämmer även i denna bedömning.

3.6.5 Kvalitetsförstärkning för svensklektorer i utlandet

SI instämmer inte i utredningens förslag att Vetenskapsrådet i samråd med SI ges i uppdrag att utforma ett pilotprojekt för postdokanställningar inom humaniora, där personerna samtidigt tjänstgör som svensklektorer utomlands. Förslaget ger inte en lösning på behovet av att se över svensklektorernas situation i utlandet. Förslaget skulle dock kunna bidra till ökad kännedom och spridning om nivån på undervisningen och forskningen i svenska och svenskrelaterade ämnen som bedrivs vid 225 utländska universitet (ca 100 med forskningsverksamhet).

En postdoc-anställning omfattar som regel ca 20% undervisning. I jämförelse har lektorerna runt 16 undervisningstimmar per vecka. Det går inte att ersätta en lektor med kompetens i svenska som främmande språk med en post-doc i t.ex. historia eller ryska, däremot kan det vara ett komplement och ett sätt att få igång nya forskningssamarbeten med svenska lärosäten – men det löser alls inte behovet att stärka villkoren för lektorernas anställning.

Utredningens förslag ger intrycket att man inte likställer kompetens i svenska som främmande språk med den kompetens som utlandslektorer vid svenska lärosäten i t.ex. franska, spanska eller tyska förväntas ha.

SI föreslår att regeringen prioriterar att stärka den befintliga organisationen med svensklektorer i utlandet, se SI:s Budgetunderlag 2020–2022 (diariern 00015/2019).

3.6.6 Koordinerad kraftsamling

SI instämmer i utredningens förslag att styrgruppen för plattformen för internationalisering bör ges i uppdrag att identifiera de åtgärder som krävs för en framgångsrik kraftsamling i det utpekade landet. Insatsen bör vara rörlig i meningen att resurserna bör kunna förläggas under en tidsbegränsad period i ett land för att sedan flyttas till ett annat land.

3.6.7 Vidareutveckling av Team Sweden för behov inom utbildning och forskning

SI instämmer i utredningens förslag att befintliga Team Sweden-grupperingar får i uppdrag att inkludera lärosätenas och forskningsfinansiärernas perspektiv i sitt arbete. Styrgruppen för plattformen för internationalisering får i uppdrag att verka för att Team Sweden-konceptet tillgodoser dessa perspektiv. För lärosätenas del kan det finnas fördelar med att delta i exportfrämjande aktiviteter. Härigenom kan lärosätenas synlighet stärkas och genom att ingå i den styrkesamling som Team Sweden-arbetet innebär kan möjligheter till strategiska samarbeten med utländska och svenska parter stärkas. Det finns också ett upplevt behov från aktörer inom investeringsfrämjandet och handelsfrågor att länka samman universitet och högskolor och andra forsknings- och innovationsaktörer med aktörer inom handelsfrämjandet såsom Visit Sweden, Business Sweden, Swedfund och Kommerskollegium.

SI instämmer i utredningens bedömning att svenska kunskapsaktörer såsom forskningsråd och universitet och högskolor i mycket liten utsträckning fått möjlighet att bidra i den verksamhet som bedrivits inom Team Sweden-konceptet.

Inom Team Sweden Kunskap kan framför allt sådana aktiviteter samlas som sker direkt i relation till utländska aktörer och där Sverige har behov av att agera under ett gemensamt paraply. Utredningen menar att det kan vara fråga om aktiviteter i utlandet där ett samlat svenskt agerande stärker budskapet. Det kan också vara fråga om samordnade aktiviteter i Sverige i relation till inkommande besök och liknande. SI instämmer i denna bedömning.

3.6.8 Stärkt samordning inom Regeringskansliet

SI instämmer i utredningens rekommendation att Regeringskansliets styrgrupp för innovations- och forskningskontoren får i uppdrag att samordna Regeringskansliets övriga insatser för främjande av Sverige som kunskapsnation. Det är viktigt att stärka samordningen inom Regeringskansliet mellan olika politikområden när det gäller främjandet av Sverige som kunskapsnation, samt att detta ska kunna ske inom den befintliga styrgruppen för innovations- och forskningskontoren.

SI instämmer delvis i utredningens förslag att utöka Nämnden för Sverigefrämjande i utlandet (NSU). SI anser dock att NSU endast bör utökas med Utbildningsdepartementet.

Kap 4 Samordning mellan myndigheter

4.4 En struktur för samordning etableras

SI instämmer i utredningens förslag att inrätta en plattform för internationalisering och de föreslagna huvudsakliga uppgifterna för denna. Arbetet inom plattformen bör främst inriktas på att underlätta samordning och informationsdelning mellan deltagande aktörer. SI anser att det är angeläget att arbetet i plattformen inte tyngs ned av operativa uppgifter och att man bör undvika dubbling av arbete som redan utförs inom de medverkande organisationerna. Plattformen bör inte vara huvudman för innovations- och forskningsråden (utlandskontoren) men kan möjligen utse en referensgrupp för dessa. Det är även angeläget att undvika alltför många undergrupperingar för specifika sakfrågor.

SI anser att regeringen bör överväga hur plattformen kan få en bredare representation av lärosäten för att skapa legitimitet och underlätta förankring med hela högskolesektorn. Utredningen är inte helt tydlig i denna fråga och det vore en fördel om den samordnande funktionen mellan lärosätena som utredningen nämner kunde vara en integrerad del av Plattformen.

Kap 5 Att komma som avgiftsskyldig student till svenska universitet och högskolor

5.4 Förändringar av processen

SI har inget att invända emot förslaget att Universitets- och högskolerådet och Universitetskanslersämbetet får i uppdrag att utreda hur gruppen studieavgiftsskyldiga kan följas från anmälan till examen via regelbunden statistik eller i särskilda uppföljningar, och att handläggningstiderna förkortas.

Det är angeläget att SI ges läsbehörighet i antagningssystemet (NyA) hos UHR, något som idag inte är möjligt. Det gör SI:s uppdrag med marknadsföring och stipendieprogram mer svårarbetat än det skulle behöva vara, och hindrar uppföljningen av det marknadsföringsarbete och urval av stipendiater som görs.

5.5 Ett närmare partnerskap mellan lärosäten och arbetslivsföreträdare

SI instämmer i utredningens rekommendationer att lärosätena bör ta ett större ansvar för att öka utländska studenters kontakter med arbetslivet och det omgivande samhället. Utredningen adresserar här en viktig faktor i att attrahera betalande studenter till Sverige, nämligen att möjlighet till praktik och anställning/arbetslivserfarenhet under och efter utbildning är något som gör att valet av studieland kan falla ut till Sveriges fördel. Det är angeläget att lärosäten och arbetslivsföreträdare samarbetar närmare i partnerskap om enskilda utbildningsprogram i syfte att skapa praktikmöjligheter eller mentorskap för utländska studenter. I kontakterna med presumtiva studenter är detta en återkommande fråga, och inte minst från deras föräldrar som betalar för utbildningen. Ett samlat erbjudande om utbildning och praktik kan avgöra valet mellan Sverige och en utbildning i Storbritannien eller USA.

SI instämmer även i utredningens bedömning att Sverige skulle kunna marknadsföras som studie- och arbetsmarknadsdestination och att detta sannolikt skulle vara ett kraftfullt marknadsföringsgrepp. Det förutsätter dock att det måste bli betydligt lättare för studenter att få arbete i Sverige efter studierna.

SI anser att ett förslag också bör inkludera internationella företag med Sverigeanknytning, samt svenska företag i utlandet, som på senare tid visat större intresse än tidigare för studenter med Sverigeerfarenhet. Man ser en fördel i att rekrytera anställda som studerat i Sverige och därför har en kunskap om och förståelse för svensk managementkultur.

Kap 6 Migrationsrättsliga aspekter

6.6.1 Snabbare handläggning och tidigare besked

SI instämmer i utredningens förslag och rekommendationer om att Utlänningsförordningen ändras så att universitet och högskolor kan certifieras för bedömningar av utlänningars avsikt att studera i Sverige inför Migrationsverkets beslut om uppehållstillstånd för studier. SI välkomnar en modell som den i Nederländerna där vissa lärosäten är certifierade att sköta handläggningen av uppehållstillstånd för studier. En liknande försöksverksamhet har intierats i Sverige, vilket SI välkomnar. SI föreslår att de av SI administrerade stipendierna kan ingå i försöksverksamheten med certifiering.

6.6.2 Underlättad informationsöverföring

SI instämmer i förslaget att Förordningen (1993:1153) om redovisning av studier m.m. vid

universitet och högskolor ändras så att uppgifter från ett lärosätes studieregister ska få lämnas ut till Migrationsverket på medium för automatiserad behandling om uppgifterna behövs för hantering av uppehållstillstånd för studier. Det skulle effektivisera den statliga resursanvändningen och öka rättssäkerheten i handläggningen. SI skulle också ha stor nytta av läsbehörighet i Ladok för att direkt, utan mellanhand, kunna följa progression och studieaktivitet hos stipendiaterna. Även detta skulle vara en effektivisering av statlig resursanvändning. Nu måste SI gå via mellanhand, dvs. centrala kontaktpersoner vid varje lärosäte, för uppföljningen av stipendiaterna. Det finns också utmaningar på lärosätena i att registreringen av studieresultat i Ladok ibland släpar efter och därför inte kan verifieras. SI instämmer även i utredningens rekommendation att lärosätena säkerställer rutiner som innebär att Migrationsverket omgående informeras om en student har avbrutit sina studier.

6.6.3 Förbättrade villkor för doktorander

SI instämmer i utredningens förslag att regeringen ser över möjligheten att förbättra villkoren för utländska doktorander som genomför en del av sin forskarutbildning i Sverige (gästdoktorander) att få uppehållstillstånd; samt i utredningens rekommendationer. Detta är redan under arbete, i en arbetsgrupp som SI deltar i. SI vill även understryka den påverkan på Sveriges rykte som kunskapsnation som de s.k. kompetensutvisningarna riskerar och dess betydelse för Sverige att attrahera den kompetens som vi behöver. SI betonar vikten av att fortsätta arbetet med att undanröja hinder för internationalisering.

Kap 7 Avgifter för studier

7.5.1 Tidpunkten för avgiftsskyldighet bör förtydligas

SI instämmer i utredningens förslag att förordningen om anmälningsavgift och studieavgift vid universitet och högskolor ändras så att det framgår att den avgörande tidpunkten för om en person är studieavgiftsskyldig är vid utbildningens start.

7.5.2 Kravet om samma avgift inom samma utbildning bör utgå

SI instämmer i förslaget att bestämmelsen i förordningen om anmälningsavgift och studieavgift vid universitet och högskolor om att studieavgiften ska vara densamma för alla studieavgiftsskyldiga studenter som går samma utbildning vid samma tillfälle upphävs.

7.5.3 Villkor för återbetalning av studieavgift bör förtydligas

SI instämmer i utredningens förslag att bestämmelsen om återbetalning av studieavgift ändras så att det ska vara tvingande för en högskola att betala tillbaka hela eller del av studieavgiften om studenten är förhindrad att delta i utbildningen. SI vill poängtera vikten av transparens i bestämmelserna och att lärosätena inför gemensamma rutiner när det gäller grunden för återbetalning vid personliga skäl.

7.5.4 Bestämmelser om avstängning bör upphävas

SI instämmer i förslaget att bestämmelserna om avstängning på grund av utebliven betalning i förordningen om anmälningsavgift och studieavgift vid universitet och högskolor upphävs. I stället bör i förordningen anges att en student som inte betalat studieavgift för en kurs inte får registrera sig på den kursen förrän avgiften är betald. Ett tydligt regelverk är viktigt för Sveriges renommé som studiedestination.

Anmälningsavgiftens storlek

SI har inget att invända emot att anmälningsavgiften behålls på nuvarande nivå. Tidigare har SI varit inne på att sökande från länder som ingår i nationellt finansierade stipendieprogram kunde undantas från avgiften, eller avgiften halveras (500 kronor), men nackdelarna med ett differentierat system, som utredningen beskriver, överväger fördelarna. SI ansluter sig därför till utredningens förslag.

Studieavgifternas storlek

SI instämmer i utredningens rekommendation att lärosätena för studenten tydligt redovisar vad som ingår i studieavgiften. Transparens är både kort- och långsiktigt en konkurrensfördel för de svenska lärosätena, och förenklar marknadsföringen av svensk högre utbildning. Dessutom är transparens något som lyfts i Sverigefrämjandet och i profileringen av Sverige som land. SI instämmer därför i utredningens förslag att tydlighet gentemot internationella studenter om vad som ingår i studieavgiften måste utvecklas både avseende utbildningens upplägg och innehåll, och det stöd och den service som erbjuds (t.ex. bostadsgaranti, språkundervisning och studenthälsa).

Kap 8 Stipendier och annan finansiering av tredjelandsstudenter

8.4.1 Lärosätena ska förfoga över 120 miljoner kronor av stipendiemedlen och avgöra hur de ska användas

SI instämmer i utredningens förslag att universitet och högskolor förfogar över 120 miljoner kronor efter fördelning av Universitets- och högskolerådet. Medlen bör kunna användas för nedsättning av studieavgift och för bidrag till levnadsomkostnader upp till nivån motsvarande studiemedel enligt studiestödslagen. Lärosätena bör ges denna flexibilitet i hur stipendiemedlen används. Dessa extra medel är viktiga för att lärosätena ska kunna attrahera och anta särskilt meriterade studenter till sina lärosäten.

8.4.2 Flaggskeppsstipendier

SI instämmer i förslaget att inrätta ett nationellt flaggskeppsstipendium. Ett sådant program är oerhört angeläget för att attrahera rätt kompetens till Sverige. Om flaggskeppsstipendierna som utredningen föreslår ska utformas att vara rekryterande är det naturligt att det också administreras av den myndighet som ansvarar för den nationella kommunikationen av Sverige som kunskapsnation. Tillgången till stipendier är också ett viktigt marknadsföringsargument som bidrar till att attrahera fler betalande studenter till Sverige. Ett attraktivt stipendieprogram kan som

utredningen föreslår utformas utifrån de profilområden som anges i regeringens samverkansprogram, och utarbetas i dialog med lärosäten och näringsliv.

SI är en internationellt känd stipendiegivande organisation. På regeringens uppdrag utlyser och förmedlar SI flera olika program för både in- och utresande stipendiater samt marknadsför Sverige som studiedestination. Vi har lång erfarenhet av att på ett effektivt sätt tilldela individuella stipendier i dialog med lärosäten. Därför anser vi att ett nationellt flaggskeppsstipendium ska administreras av SI. Vi vill även poängtera vikten av det relationsförvaltande arbetet som myndigheten har lång erfarenhet av och som bör vara en naturlig del i programdesignen för flaggskeppsstipendierna. SI vill även framhålla värdet av att få med näringslivet i uppbyggnaden av stipendieprogrammet.

Därutöver vill SI peka på behovet av en flexibel antagningsstruktur där SI ser möjligheterna till en modell med lokal antagning nyttjas vilket möjliggör en kortare handläggning av stipendiebeslut från SI efter nominering av lärosätena. Vi instämmer i att ett nationellt flaggskeppsstipendium behöver ha ett framträdande namn för att öka attraktionskraften till Sverige. Anders Celsius torde vara en av Sveriges i särklass mest namnkunniga forskare genom tiderna och skulle kunna förlåna flaggskeppsprogrammet ett namn med universell igenkänning och lyskraft.

8.4.3 Stipendier inom bilaterala samarbeten

SI instämmer delvis i utredningens förslag om inrättande av stipendier för bilaterala samarbeten. SI anser dock att stipendieprogrammet bör hanteras av SI då det ska följa bilaterala överenskommelser mellan Sverige och andra länder. SI ser sig som en naturlig part i hanteringen av bilaterala stipendieöverenskommelser då myndigheten har lång och gedigen erfarenhet av att hantera individuella stipendier. Dessa skulle med fördel kunna läggas in i SI:s befintliga administrativa organisation för stipendietilldelning och därmed hanteras på ett resurseffektivt sätt. SI hanterar redan idag ett särskilt samarbete med Sydafrika som en införlivad del i den ordinarie stipendiestrukturen, och har ingått ett MoU med LPDP, den statliga stipendiegivande myndigheten i Indonesien. De bilaterala stipendierna ger Sverige möjligheten att bygga upp och konsolidera samarbeten med ”nya” länder.

SI är ofta deltagande part i inkommande och utgående delegationer vilket ger myndigheten en naturlig roll i att administrera bilaterala överenskommelser. Av erfarenhet vet vi att öronmärkta stipendier för ett land är viktiga i det relationsskapande arbetet och kan bidra till relationer mellan länder även inom andra sektorer. Därutöver kan särskilda stipendiemedel behövas för att matcha andra länders stipendiefinansiering. SI har erfarenhet av samarbete med utländska stipendiegivare, som t.ex. LPDP i Indonesien och Capes i Brasilien.

8.4.6 Privat finansiering av stipendier

SI instämmer i utredningens förslag att regeringen utreder hur en avdragsrätt för utgifter till utbildning som har koppling till ett företags kärnverksamhet kan utformas, i syfte att möjliggöra för donationer för stipendier för studieavgiftsskyldiga studenter. SI är positivt till att sektorn och berörda myndigheter kan söka privat finansiering och samarbete med privata aktörer för att

attrahera kompetens till Sverige. SI vill betona vikten av att näringslivet deltar i arbetet med att synliggöra Sverige som kunskapsnation. I det arbetet är olika incitament till att nå privata samarbeten viktigt.

8.4.7 Stipendier till studenter från biståndsländer

SI instämmer i utredningens förslag att utvidga stipendierna till biståndsländer. Höginkomstländer har genom Agenda 2030 åtagit sig att i ökad utsträckning bidra till mål 4 *Säkerställa en inkluderande och jämlik utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla* genom att öka antalet stipendier i världen för utvecklingsländer. Det är positivt om stipendier kan underlätta mobilitet inom ramen för utbytesprogram, vilket också stärker incitamenten för samarbeten och kontakter mellan lärosäten. SI vill samtidigt betona behovet av att ytterligare öka möjligheterna för studenter från låg- och medelinkomstländer att få stipendier för att genomföra ett helt studieprogram i Sverige. SI vill även framhålla att stipendier kan bidra till bredare relationer med länder bortom biståndet.

Kap 9 Internationella studenters rättsliga ställning och möjlighet till inflytande

9.4.5 Utredningens rekommendationer till myndigheter

SI instämmer i utredningens förslag att SI och Universitets- och högskolerådet bör informera om studentinflytandets roll och möjligheter i de kanaler som riktar sig till blivande studenter. SI skulle kunna informera om studenträttigheter och studentkårernas arbete inom uppdraget att kommunicera Sverige som studiedestination.

9.5.2 Studentbegreppet bör utvigas

SI instämmer i utredningens förslag att definitionen av student respektive doktorand flyttas från högskoleförordningen till högskolelagen så att det i högskolelagen anges att med student avses den som är antagen till och bedriver högskoleutbildning, och med doktorand avses en student som är antagen till och bedriver utbildning på forskarnivå. SI hänvisar i övrigt till remissvaret till *Genomförandet av student- och forskardirektivet (DS 2018:37. SI:s dnr 25295/2018)*.

Kap 10

10.2 Beställd utbildning

SI instämmer i utredningens förslag att regler för beställd utbildning fastställs i högskoleförordningen. SI ser en strategisk potential i att svenska lärosäten ges ökade förutsättningar att erbjuda beställd utbildning och uppdragsutbildning. I många bilaterala kontakter mellan Sverige och andra länder, t.ex. Gulf-länderna, efterfrågas just sådana möjligheter. SI ser en god potential i att Sverige kan erbjuda beställd utbildning med tanke på behoven av

kompetensutveckling för att nå globala utvecklingsmål. Ofta behövs kompetenshöjande insatser som inte kan lösas genom reguljära svenska utbildningar. Beställd utbildning kan bidra till att Sverige och svenska lärosäten blir en intressant partner för samarbeten också inom andra områden. SI anser att en reglering bör syfta till att stärka lärosätenas möjligheter att erbjuda beställd utbildning som ett strategiskt verktyg för internationalisering. SI instämmer i utredningens påpekande om att geografisk begränsning för beställd utbildning bör slopas.

10.4 Uppdragsutbildning

SI instämmer i utredningens förslag om förändring av förordningen avseende uppdragsutbildning. För Sveriges roll i det globala utvecklingssamarbetet är det ytterst betydelsefullt att uppdragsutbildning (åt icke-offentliga uppdragsgivare) även får avse utbildning som behövs inom internationellt utvecklingssamarbete eller humanitärt bistånd. Lärosätena har ett djupt internationellt engagemang och det är viktigt att högskolesektorn kan agera och stödja svenska (och internationella) aktörer i kompetenshöjande insatser för en hållbar global utveckling. SI instämmer därför i förslaget om ett utvidgat mandat för svenska lärosäten avseende uppdragsutbildning.